

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ กทบ. (อ.) ๑๒๓/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติฯ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติฯ กำหนดให้มีการเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามบทเฉพาะกาล ข้อ ๔๑ เพื่อรับผิดชอบและปฏิบัติภารกิจตามข้อ ๑๘ (๑) - (๙) อีกทั้งให้กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามข้อ ๓๐ ถึงข้อ ๓๗ กอปรกับได้มีการขับเคลื่อนและบริหารจัดการตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมาระยะหนึ่ง พบว่ามีการฟ้องร้องและดำเนินคดีทั้งในส่วนของคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งมีการวินิจฉัยและการวิพากษ์ที่แตกต่างกัน และมักส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายข้างต้น อีกทั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่มีผลกระทบโดยตรง และเพื่อให้ได้ข้อยุติหรือแนวทางปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงหารือในประเด็นเกี่ยวกับเจ้าของเงิน การมอบอำนาจการครอบครองทรัพย์ การดำเนินคดีแพ่ง และการดำเนินคดีอาญาในกรณีกรรมการรับคืนเงินกู้หรือรับเงินสัจจะแล้วไม่นำเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

๑. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) คือเจ้าของเงินตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือไม่ อย่างไร

๒. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สามารถมอบอำนาจให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้แทนในการฟ้องร้องหรือร้องทุกข์กล่าวโทษได้หรือไม่ อย่างไร

๓. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สามารถขอให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๕) ได้หรือไม่ อย่างไร

๔. คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกซึ่งได้รับการจัดสรรเงินจำนวน ๑ ล้านบาทไปบริหารจัดการร่วมกัน สามารถจัดหรือถือว่าเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินโดยธรรม อีกทั้งสามารถปลดปล่อยการรบกวน หรือปกป้องการถูกแทรกแซงการครอบครองทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗๒ มาตรา ๑๓๗๔ และมาตรา ๑๓๗๕ ได้หรือไม่ อย่างไร

๕. เงินที่คณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการถือว่าเป็นทรัพย์สินยืมใช้สลับเปลี่ยน และเมื่อมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อผู้ยืมไว้เป็นสำคัญ คณะกรรมการกองทุนในฐานะผู้ให้กู้และผู้บริหารเงินสามารถฟ้องร้องและดำเนินคดีแก่ผู้ผิดสัญญาหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๐ และมาตรา ๖๕๓ อีกทั้งจะนำคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๒๒/๒๕๔๐ คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๗๘/๒๕๓๙ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๒๒/๒๕๑๔ มาเป็นแนวทางในการดำเนินคดีแพ่งได้หรือไม่ อย่างไร

๖. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้เสียหายและสามารถหรือมีสิทธิในการปลดปล่อยหรือปกป้องการถูกแทรกแซงการครอบครองทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗๒ มาตรา ๑๓๗๔ และมาตรา ๑๓๗๕ เมื่อพบและพิสูจน์ได้ว่ามีกรรมการหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดยกยอก น้อโกง (หลอกลวง) หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบได้หรือไม่ อย่างไร

๗. ผู้กู้หรือสมาชิกที่ส่งคืนเงินกู้ เงินหุ้น หรือเงินสัจจะสามารถประชุมหรือตกลงและมอบหมายให้ผู้แทนไปร้องทุกข์ กล่าวโทษ แทนในฐานะผู้เสียหายในกรณีที่กรรมการหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบ หรือเงื่อนไขที่ตกลงกัน หรือประกาศกำหนดอีกนัยหนึ่งได้หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) รวมทั้งได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) แล้ว เห็นว่า มีประเด็นที่จะต้องพิจารณา ๒ ประเด็น และมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) คือเจ้าของเงินกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ เพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) เห็นว่า มาตรา ๖^๑ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดให้

^๑ มาตรา ๖ กองทุนมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์ในการจัดสรรเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ให้แก่กองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้าน ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนหมู่บ้านสามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบและทรัพย์สินที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้รับบริจาคไปใช้ประโยชน์ในกิจการของกองทุนหมู่บ้าน และมาตรา ๗^๒ แห่งพระราชกฤษฎีกานี้ก็ได้กำหนดให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับในกรณีที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) กู้เงินมาเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จะต้องดำเนินการขอตั้งงบประมาณเพื่อชำระหนี้เงินกู้ดังกล่าว ตามมาตรา ๙^๓ ประกอบมาตรา ๓๒^๔ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การ

(๑) จัดสรรเงินของกองทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปให้สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านกู้ยืม เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ให้กองทุนหมู่บ้านสามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบตาม (๑) หรือทรัพย์สินที่กองทุนได้รับบริจาคเพื่อนำไปใช้ในกิจการของกองทุนหมู่บ้านใด ไปใช้ในกิจการสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านนั้น

^๒ มาตรา ๗ ให้กองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการใด ๆ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(๓) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

กองทุนพึงจัดระบบการบริหารงานให้กะทัดรัดและมีประสิทธิภาพ และการดำเนินการใด ๆ พึงมอบหมายให้แก่หน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้องช่วยดำเนินงานตามความเหมาะสม

^๓ มาตรา ๙ ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินงานของกองทุนประกอบด้วย

(๑) เงินกู้จากธนาคารออมสิน และธนาคารหรือสถาบันการเงินของรัฐตามมาตรา ๓๒

(๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสม

(๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค

(๔) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนได้รับโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อผูกพันใด ๆ

(๕) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากทรัพย์สินของกองทุน

^๔ มาตรา ๓๒ ให้กองทุนกู้เงินจากธนาคารออมสิน และธนาคารหรือสถาบันการเงินของรัฐโดยกระทรวงการคลังค้ำประกันเพื่อเป็นทุนประเดิมตามมาตรา ๙ (๑) เป็นคราว ๆ ตามความจำเป็นของกองทุน โดยรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณชำระหนี้เงินกู้ดังกล่าว

มหาชน) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ นอกจากนี้ มาตรา ๒๒^๕ แห่งพระราชกฤษฎีกาเดียวกัน ยังได้กำหนดให้ผู้อำนวยการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสั่งระงับการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้านหรือให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้ว หากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินการจัดการกองทุนหมู่บ้านในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้าน หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือตามสัญญา ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงเป็นเจ้าของเงินกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งในประเด็นทำนองนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๕/๒๕๖๘^๖ ว่า “...ทรัพย์สินของโรงพยาบาลหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนั้นปรากฏว่าเงินที่จัดซื้อทรัพย์สินดังกล่าวเป็นงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ทรัพย์สินดังกล่าวจึงเป็นของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข...”

ประเด็นที่สอง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ เพียงใด และหากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีอำนาจดำเนินคดี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จะมอบอำนาจให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินคดีแทน หรือจะขอให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งได้หรือไม่ เพียงใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) เห็นว่า ในเรื่องอำนาจดำเนินคดีแพ่งนั้น ตามมาตรา ๕๕^๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง โดยผู้ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีได้จะต้องเป็นผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิ ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลโดยอาจจะจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติ

^๕ มาตรา ๒๒ ในกรณีที่ผู้อำนวยการเห็นว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินการจัดการกองทุนหมู่บ้านลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้าน หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหาร หรือตามสัญญา ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งระงับการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้าน หรือให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้ว ตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี

ถ้าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่เห็นด้วยกับคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการบริหารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่งของผู้อำนวยการ

^๖ บันทึก เรื่อง ทารือเกี่ยวกับอำนาจฟ้อง (กรณีทรัพย์สินของโรงพยาบาลหรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเสียหายเนื่องจากการกระทำละเมิดทางแพ่ง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขหรือผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้มีอำนาจฟ้อง) ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๕๐๑/๑๙ ลงวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๘ ซึ่งมีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๗ มาตรา ๕๕ เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

บุคคลก็ได้ ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๙๕/๒๕๑๙ ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า “ผู้ที่จะเป็นคู่ความในคดีได้จะต้องเป็นบุคคล ซึ่งได้แก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล สำหรับคณะบุคคลเป็นเพียงกลุ่มบุคคล ไม่ใช่บุคคลธรรมดาและไม่ใช่นิติบุคคล จึงไม่อาจเป็นคู่ความในคดี” ส่วนในเรื่องการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา ๒๘^๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดตัวผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาไว้ว่าจะต้องเป็นผู้เสียหายซึ่งหมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย และในกรณีที่เป็นการฟ้องคดีอาญาซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคล ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้นย่อมเป็นผู้เสียหายด้วย ตามมาตรา ๒ (๔)^๙ และมาตรา ๕ (๓)^{๑๐} แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยผู้เสียหายจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลเช่นเดียวกับในคดีแพ่ง ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๒/๒๕๔๔ ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า “มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จึงไม่ใช่ผู้เสียหายหรือถือว่าเป็นผู้แทนอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕ (๓)”

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๕^{๑๑} แห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นองค์การมหาชน มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๖^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ และเป็นเจ้าของเงินกองทุนหมู่บ้านตามที่ได้นิยามไว้ในประเด็นที่หนึ่ง ในกรณีที่มีคดีพิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน ไม่ว่าทางแพ่งหรือทางอาญา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงเป็นผู้ถูกโต้แย้งสิทธิหรือเป็นผู้เสียหาย ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงมีอำนาจดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน ส่วนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน แม้

^๘ มาตรา ๒๘ บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

(๑) พนักงานอัยการ

(๒) ผู้เสียหาย

^๙ มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) “ผู้เสียหาย” หมายความว่าบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๐} มาตรา ๕ บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลเฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

^{๑๑} มาตรา ๕ ให้จัดตั้งองค์การมหาชนขึ้นเรียกว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ”

ให้กองทุนมีสำนักงานแห่งใหญ่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง และอาจตั้งสำนักงานสาขาได้ตามที่เห็นสมควร

^{๑๒} มาตรา ๖ ให้องค์การมหาชนเป็นหน่วยงานของรัฐ และเป็นนิติบุคคล

จะเป็นผู้มีอำนาจบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามข้อ ๑๘^{๑๓} แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และเป็นผู้ครอบครองดูแลเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน แต่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นเพียงกลุ่มบุคคล มิใช่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล จึงไม่มีอำนาจดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน

ในการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) อาจจะดำเนินคดีด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลดำเนินคดีแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๖๐^{๑๔} วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๐/๒๕๐๓ (ประชุมใหญ่) ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ว่า “ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา ย่อมมอบอำนาจให้ฟ้องคดีอาญาแทนได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายใดที่บังคับว่าการฟ้องคดีอาญา

^{๑๓} ข้อ ๑๘ คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

(๒) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

(๓) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๔) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๕) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(๖) ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

(๗) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

(๘) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

(๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

^{๑๔} มาตรา ๖๐ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ในกรณีที่คู่ความเป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือผู้แทนในกรณีที่คู่ความเป็นนิติบุคคล จะว่าความด้วยตนเองและดำเนินกระบวนการพิจารณา ทั้งปวงตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ของตน หรือจะแต่งตั้งทนายความคนเดียวหรือหลายคนให้ว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตนก็ได้

ถ้าคู่ความ หรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำหนังสือมอบอำนาจให้บุคคลใดเป็นผู้แทนตนในคดีผู้รับมอบอำนาจเช่นว่านั้นจะว่าความอย่างทนายความไม่ได้ แต่ย่อมตั้งทนายความเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาได้

ผู้เสียหายจักต้องทำด้วยตนเอง ทั้งตามสภาพของการฟ้องคดีอาญาก็ไม่เป็นเรื่องที่จะต้องกระทำด้วยตนเองเฉพาะตัว” ซึ่งในการดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ไม่สามารถมอบอำนาจให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้แทนในการดำเนินคดีเกี่ยวกับเงินกองทุนหมู่บ้านได้ เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นเพียงคณะบุคคล ไม่ใช่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่จะเป็นคู่ความในคดีได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังกล่าวกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) อาจมอบอำนาจให้ประธานกรรมการหรือกรรมการกองทุนหมู่บ้านคนใดคนหนึ่งในฐานะที่เป็นบุคคลธรรมดาดำเนินคดีแทนก็ได้

สำหรับการขอให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งนั้น ตามมาตรา ๑๑^๔ (๕) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดไว้ว่า ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือจำเลย และมีใช้เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้ เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ และกรณีดังกล่าวเป็นคดีเกี่ยวกับผลประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐและมีใช้เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (องค์การมหาชน) จึงอาจร้องขอให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ว่าต่างให้ในคดีแพ่งได้

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๕๗

^๔ มาตรา ๑๑ พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๕) ในคดีแพ่งที่นิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย และมีใช้เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาล เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างก็ได้

๑.ล๑

๑.ล๑